

**Vadlīnijas kā zvērināts notārs izveido iekšējās kontroles sistēmu noziedzīgi iegūtu līdzekļu
legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un starptautisko un
Latvijas Republikas nacionālo sankciju jomā**

Izdoti saskaņā ar
Notariāta likuma 230. panta 6. punktu,
Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un
terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma
46. panta otrās daļas 1.punktu un Starptautisko
un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma
13.panta 4.⁵ daļas 2.punktu

I Vispārīgie jautājumi

1. Vadlīnijas izmantojamas, nosakot kārtību, kādā zvērināts notārs izveido iekšējās kontroles sistēmu saskaņā ar „Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma” (turpmāk – NILLTPFN likums) 7. pantu un “Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma” (turpmāk – SL) 13.¹ panta pirmo daļu.
2. Vadlīnijas ir izstrādātas ar mērķi nodrošināt normatīvo tiesību aktu prasību izpildi, ievērot labāko starptautisko praksi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas (turpmāk – NILLTPF) risku novēršanas jomā un starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju (turpmāk – sankcijas) riska novērtējumu, lai samazinātu iespēju, ka zvērināta notāra sniegtie pakalpojumi var tikt izmantoti NILLTPF un sankciju pārkāpšanas darbībās.
3. Vadlīnijas nosaka pamatprincipus, kuri jāievēro zvērinātam notāram, pildot savus amata pienākumus, lai pārvaldītu NILLTPF un sankciju riskus un nepieļautu zvērināta notāra iesaistīšanu NILLTPF un sankciju pārkāpšanā un sniegto pakalpojumu ļaunprātīgu izmantošanu noziedzīgos nolūkos.
4. Iekšējās kontroles sistēma ir pasākumu kopums, kas ietver uz likumu (NILLTPFN likums un SL) prasību izpildes nodrošināšanu vērstas darbības, zvērinātam notāram paredzot tam atbilstošus resursus un veicot zvērināta notāra biroja darbinieku apmācību, risku pārvaldīšanas un kontroles procedūras.
5. Iekšējās kontroles sistēmu savā birojā ievieš katrs zvērināts notārs.

II NILLTPF un sankciju riska noskaidrošanas un novērtēšanas metodika

6. Latvijas Zvērinātu notāru padome (turpmāk – Padome) NILLTPF un sankciju riska noskaidrošanas un novērtēšanas metodikas izstrādē ņem vērā riskus, kurus ir identificējusi Eiropas Komisija Eiropas Savienības risku novērtējumā¹, riskus, kuri identificēti nacionālajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu

¹ Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par novērtējumu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskiem, kuri skar iekšējo tirgu un attiecas uz pārrobežu darbībām. Brisele, 26.6.2017. Pieejams: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/LV/COM-2017-340-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF>, *Angļu valodā pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272*

- legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtēšanas ziņojumā (NRA)², un notariātam³ piemītošos sektorālos⁴ un zvērinātam notāram raksturīgos riskus.
7. NILLTPF un sankciju riska noskaidrošanas un novērtēšanas metodika nosaka, kā zvērināts notārs veic un dokumentē NILLTPF un sankciju riska novērtējumu (1.pielikums).
 8. NILLTPF un sankciju risku novērtējums ir vērsts uz NILLTPF un sankciju risku noskaidrošanu, novērtēšanu, izprašanu un pārvaldīšanu.
 9. Efektīvas risku pārvaldes sistēmas izveide ietver sākotnēju pārvaldāmo risku identificēšanu, kura ir veidota izmantojot uz risku balstītu pieeju (*risk based approach*⁵). Uz riska novērtējumu balstīta pieeja nozīmē pieeju, kurā zvērināts notārs identificē, izvērtē un nodrošina skaidru izpratni par NILLTPF un sankciju riskiem, kuriem viņš ir pakļauts, un veic pasākumus NILLTPF un sankciju riska novēršanai, atbilstoši pastāvošajiem riskiem.
 10. Tikai pēc risku identificēšanas ir iespējams izvēlēties un piemērot efektīvas kontroles un mehānismus, kuri ļauj pārvaldīt zvērinātu notāru darbībai piemītošos NILLTPF un sankciju riskus.
 11. Risku pārvaldīšanas sistēma, kura ir individuāli izveidota un piemērota zvērinātu notāru darbībai, ļauj efektīvi un atbilstoši pārvaldīt NILLTPF un sankciju riskus. Tā ļauj zvērinātam notāram veikt neparastu un aizdomīgu darījumu identificēšanu un ziņošanu Finanšu izlūkošanas dienestam (turpmāk – FID) un veikt sankciju apiešanas vai pārkāpšanas un apiešanas vai pārkāpšanas mēģinājumu identificēšanu un ziņošanu Valsts Drošības dienestam (turpmāk – VDD).
 12. Padome aktualizē NILLTPF un sankciju risku novērtējumu un veic no jaunu radušos un savlaicīgi neidentificētu risku identifikāciju.

III NILLTPF un sankciju riska novērtēšanas un dokumentēšanas kārtība

13. Klienta sākotnējā izpēte veicama tā, lai noskaidrotu klientam piemītošo NILLTPF un sankciju risku un risku paaugstinošos faktoros.
14. Zvērināta notāra klients aizpilda “Klienta anketu”, ja nepieciešams, zvērināts notārs vai notāra deleģēts darbinieks palīdz klientam aizpildīt anketu (2.pielikums).
15. Zvērināts notārs aizpilda klientam neuzrādāmo anketas daļu, un saglabā to (3.pielikums).
16. NILLTPF un sankciju riska novērtēšanai un dokumentēšanai zvērināts notārs aizpilda “Klienta riska novērtējuma” veidlapu, sniedz atzinumu un saglabā to (4.pielikums).
17. NILLTPF un sankciju riska novērtēšanai zvērināts notārs izmanto metodikā minētās riska kategorijas un tām atbilstošā riska skaitliskā novērtējuma (*scoring*) sistēmu, kas, skaitliskā izteiksmē, atspoguļo kopējo NILLTPF un sankciju riska līmeni, kas piemīt sadarbībai ar konkrēto klientu. Riska skaitliskais novērtējums ir riska faktoru ietekmes nozīmīguma izvērtējums, kas skaitliski atspoguļo riska faktora ietekmi uz kopējo riska līmeni. Zvērināts notārs var izmantot arī citu uz risku novērtējumu balstītu pieeju.
18. NILLTPF un sankciju riska novērtēšanas un dokumentēšanas kārtība paredz atzinuma sagatavošanu, norādot riska līmeni (augsts, vidējs, zems) un tālāko rīcību riska minimizēšanai.

² Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums. Rīgā, 2018.gada 22.jūnijā. Pieejams: http://kd.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf

³ Sektoru noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējums (2017.-2018.). Kopsavilkuma ziņojums. Rīga, 2019. Pieejams: http://kd.gov.lv/images/Downloads/useful/FINAL_kopsav_sektorialie_risku_nov_2019.pdf

⁴ Sektorālais risku novērtējums. LZNP. 2019. Pieejams: https://intra.latvijasnnotars.lv/site/intra_attachments/2019/07/23/Sektoralais_risku_zinojums_LZNP_16_04_2019.pdf

⁵ Vadlīnijas juridiskajiem profesionāļiem riskos balstītai pieejai (*Guidance for a Risk-Based Approach for Legal Professionals*). Finanšu darījumu darba grupa (FATF – *Financial Action Task Force*). 26.06.2019. Pieejams: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-Based-Approach-Legal-Professionals.pdf> un Ārlietu ministrijas sagatavotais informatīvais materiāls (vadlīnijas) sankciju efektīvai ieviešanai Latvijā. Pieejams: https://www.mfa.gov.lv/images/apostille/AM_sankciju_vadlinijas.pdf

IV Klientu izpēte

19. Zvērināts notārs, ņemot vērā NILLTPF un sankciju riska novērtējumu, nosaka klienta izpētes apjomu un pasākumus. Jo augstāks klientam piemītošais NILLTPF un sankciju risks, jo detalizētāka klienta izpēte veicama.
20. Klientu izpēte ir uz zvērināta notāra biroja risku novērtējumu balstīts pasākumu kopums, kas ietver sevī NILLTPFN likuma 11.¹ panta pirmajā daļā uzskaitītās darbības.
21. Klientu izpētes laikā zvērināts notārs identificē klientu Notariāta likuma noteiktajā kārtībā.
22. Patiesā labuma guvēja (turpmāk – PLG) noskaidrošanai zvērināts notārs izmanto “PLG noskaidrošanas metodoloģiju” (5.pielikums).
23. Informācijas iegūšana par darījuma attiecību mērķi un paredzamo būtību nozīmē klienta sniegtās informācijas pamatotības un darījumu attiecību ekonomiskā mērķa izvērtēšanu pēc būtības.
24. Darījumu uzraudzības laikā zvērināts notārs noskaidro informāciju par klienta saimniecisko vai personisko darbību, noskaidrojot klienta darbības nozari un reģionu (juridiskām personām) vai nodarbošanos (fiziskām personām) un līdzekļu izcelsmi.
25. Zvērināts notārs izvērtē publiski pieejamo informāciju par klientu, patieso labuma guvēju un pārstāvi. Klientu izpētes ietvaros jāizvērtē ne tikai pozitīvu, bet arī negatīvu informāciju saturošie materiāli. Dokumentējot publiski pieejamās informācijas meklēšanu un vērtēšanu, zvērinātam notāram ir jāspēj pierādīt, pēc kādiem parametriem informācija tika meklēta (klienta nosaukums vai vārds, uzvārds, klienta patiesā labuma guvēja vārds un pārstāvja vārds un uzvārds), kādās interneta vietnēs informācija tika meklēta, kurš darbinieks meklēja un izvērtēja informāciju.
26. Padziļināta klientu izpēte nozīmē papildu pārliecināšanās pasākumu veikšanu.
27. Politiski nozīmīgas personas (turpmāk – PNP) noskaidrošanai zvērināts notārs izmanto “PNP noskaidrošanas metodoloģiju” (6.pielikums).
28. Dažādiem klientiem izpētes rezultātā iegūstamās informācijas apjoms var būt atšķirīgs, un zvērinātam notāram jāspēj pierādīt, ka klienta izpētes apjoms atbilst klientam piemītošajam NILLTPF un sankciju riskam.
29. Zvērināts notārs klienta izpētes laikā iegūst informāciju un dokumentē secinājumus tādā apjomā, lai Padome kā uzraudzības un kontroles institūcija, veicot pārbaudi zvērināta notāra birojā, varētu gūt pārliecību, ka zvērināts notārs atbilstoši NILLTPF un sankciju riskam zina savu klientu, tā darbību (princips “Pazīsti savu klientu”) un ir veicis atbilstošus NILLTPF un sankciju risku mazinošus pasākumus, lai nodrošinātu NILLTPFN likuma un SL mērķa sasniegšanu un novērstu zvērināta notāra iesaisti NILLTPF un sankciju pārkāpšanā.
30. Zvērināts notārs nevar paļauties uz citu NILLTPF likuma subjektu veikto klientu izpēti.

V Notariālo darbību neveikšana un atturēšanās no notariālās darbības veikšanas

31. Zvērināts notārs **neveic** notariālo darbību un nepieciešamības gadījumā ziņo par aizdomīgu darījumu FID, ja neiegūst nepieciešamo informāciju un dokumentus, kas ļauj veikt klienta izpēti pēc būtības, t.sk.:
 - 31.1. ja rodas aizdomas par NILLTPF un ir pamats uzskatīt, ka klienta izpēte var atklāt klientam zvērināta notāra aizdomas;
 - 31.2. ja nespēj veikt klienta izpēti, t.sk. ja nespēj noskaidrot PLG.
32. Zvērināts notārs **atturas** no notariālās darbības veikšanas, t.sk. glabājumā pieņemtās naudas izmaksas, atbilstoši NILLTPFN likuma 32.pantā noteiktajai kārtībai.
33. Zvērināts notārs ziņo FID par katru atturēšanās gadījumu.
34. Augsta riska gadījumos zvērinātam notāram ieteicams neveikt notariālo darbību un ziņot FID.
35. Izņēmums paredzēts gadījumā, kad notariālās darbības neveikšana var kalpot kā informācija, kas palīdz NILLTPF iesaistītajām personām izvairīties no atbildības. Ja notariālās darbības neveikšana rada aizdomas, zvērināts notārs apliecina darījumu un ziņo FID.

36. Klienta atturēšana no iesaistīšanās noziedzīgās darbībās nav uzskatāma par neizpaužamu ziņu izpaušanu.

VI Neparastu un aizdomīgu darījumu atklāšanas kārtība

37. Zvērināts notārs identificē Ministru kabineta 2019. gada 2. jūlija noteikumos Nr. 281 “Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem” norādītās neparastu darījumu pazīmes un ievēro kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem, ņemot vērā šādus NILLTPF un sankciju risku ietekmējošos faktoros un indikatorus (*red flag*):
- 37.1. pazīmes, kas norādītas FID metodiskajā vēstulē par tipoloģijām;
 - 37.2. pazīmes, kas norādītas FID metodiskajā vēstulē par korupcijas gadījumiem;
 - 37.3. pazīmes, kas rada aizdomas par koruptīviem darījumiem;
 - 37.4. tipiskākās krāpšanas shēmas;
 - 37.5. pazīmes, kas raksturo aizdomīgus darījumus;
 - 37.6. pazīmes, kas raksturo PNP, PNP ģimenes locekļus un ar PNP cieši saistītas personas, veicot klientu padziļinātu izpēti.
38. Uz darījuma aizdomīguma pazīmēm nodokļu jomā norāda NILLTPF risku ietekmējošie faktori un indikatori (*red flag*), kuri ņemami vērā konstatējot aizdomīgus darījumus nodokļu jomā saskaņā ar likuma “Par nodokļiem un nodevām” 22.² panta trešo daļu.
39. Zvērināts notārs izvērtē NILLTPF un sankciju risku ietekmējošos faktoros un indikatorus (*red flag*), lai atklātu neparastus un aizdomīgus darījumus, t.sk. aizdomīgus darījumus nodokļu jomā (7.pielikums).

VII Ziņošana par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem

40. Zvērināts notārs nekavējoties ziņo par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem FID, izmantojot e-pakalpojumu vietnē <https://zinojumi.kd.gov.lv/user/login>, un Padomei, nosūtot ziņojumu uz e-pastu zinojumi@latvijasnotars.lv.
41. Zvērināts notārs nekavējoties ziņo par aizdomīgu darījumu un par katru gadījumu, kad tiek mantota nereģistrējama kustama manta, kuras vērtība pārsniedz 15 000 *euro*, iesniedzot Valsts ieņēmumu dienestā ziņojumu tiešsaistes režīmā, izmantojot Elektroniskās deklarēšanas sistēmu <https://eds.vid.gov.lv/login/>.
42. Zvērināts notārs reģistrē sniegtos ziņojumus FID “Ziņojumu žurnālā par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem” (8.pielikums).
43. Zvērināts notārs neizpauž ziņošanas faktu.

VIII Sankciju riska novērtējums

44. Zvērināts notārs pārliecinās, vai notariālo darbību neapdraud sankciju subjektam piemērotās sankcijas (9.pielikums).
45. Zvērināts notārs nekavējoties ziņo par sankciju pārkāpšanu vai apiešanu vai sankciju pārkāpšanas vai apiešanas mēģinājumu VDD un Padomei, nosūtot to uz e-pastu zinojumi@latvijasnotars.lv.

IX Iegūtās informācijas uzglabāšana

46. Zvērināts notārs nodrošina NILLTPF un sankciju riska novērtēšanas un klientu izpētes gaitā iegūto dokumentu un informācijas uzglabāšanu ne mazāk kā piecus gadus.
47. Zvērināts notārs nosaka NILLTPF un sankciju riska novērtēšanas un klientu izpētes lietu veidošanu un sistematizēšanu atbilstoši apstiprinātajai zvērināta notāra individuālajai lietu nomenklatūrai.

X Darbinieku apmācība

48. Zvērināts notārs nodrošina darbiniekam pieejamību Notariāta iekšējās informācijas sistēmai, t.sk. zvērinātu notāru mācību materiāliem.
49. Zvērināts notārs nodrošina darbinieku apmācību.

XI Ziņošana par NILLTPF likuma pārkāpumiem

50. Zvērināts notārs vai zvērināta notāra biroja darbinieks var ziņot par NILLTPF likuma pārkāpumiem Padomei, nosūtot to uz e-pastu ziņojumi@latvijasnotars.lv.
51. Padome izvērtē ziņojumu saskaņā ar „Kārtību, kādā iesniegumi par zvērināta notāra rīcību tiek sagatavoti izskatīšanai Latvijas Zvērinātu notāru padomē”.

XII Noslēguma jautājumi

52. Kārtība stājas spēkā ar tās parakstīšanu un ievietošanu Notariāta iekšējās informācijas sistēmā.
53. Padome nodrošina zvērinātu notāru iepazīstināšanu ar noteikumiem un to grozījumiem, ievieojot to Notariāta iekšējās informācijas sistēmā.
54. Atzīt par spēku zaudējušu “Noteikumus, kādā zvērināts notārs izveido iekšējās kontroles sistēmu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā”, kas apstiprināta ar Padomes 2018. gada 7.septembra lēmumu, protokols Nr. 9, 2.5.punkts.

Padomes priekšsēdētājs

Drošs elektroniskais paraksts

Jānis Skrastiņš